

11. דעת תורה ויקהל – פקודי עמוד שמח
 אם תסתכל באדירי העולם; כל העשירים הגדולים, הנה רובם ככולם באו לשיא עלייתם כי אם רק הודות ליוזמתם הכבירה, איש חסר יוזמה לא יתכן לו בשום אופן לעלות אל על. סימן מובהק הוא באדם, איש בעל יוזמה בחון ומודע כי הוא ממין חומר הגדולים הוא, והמעפילים לעלות, אל ראש ההר יגיעו! ואם אינו בעל יוזמה, כי אז תבחן ודאי כי הוא השפלים והננסים הוא, ואשר במצב זה כבר כן ישאר בלתי ספק....

12. התועדות שם
 יש דברים שאנו צריכים ויש דברים שאנו רוצים. ודאי שמה שחשוב יותר לאדם זה מה שהוא צריך. ה' תמיד נותן לנו את מה שחשוב, וזה מה שאנו צריכים, ורק לפעמים נותן לנו את הדברים שאנו רוצים. הפסימי רואה את חצי הכוס הריקה והאופטימי רואה שהיא חצי מלאה. ומה אומרת החסידות? היא אומרת לפסימי: "קח כוס קטנה יותר ושפוך אליה את חצי הכוס המלאה, ותראה שהכוס פתאום מלאה. הייאוש והדכאון שלך נובעים מכך שאתה חושב שמגיע לך כוס גדולה, אבל אם תתאים לעצמך כוס קטנה, תראה שהכל מושלם"....

לדעת שהצלחת העשייה ממנו יתברך

13. שמות פרק יז, ז-ח
 (ז) וַיִּקְרָא יְהוָה הַמְקוֹם בְּמִסָּה וּמְרִיבָה עַל רֵיב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל זְסֻתָם אֵת ה' לֵאמֹר הִישׁ ה' בְּקֶרְבָּנוּ אִם אֵין: פ (ח) וַיְבֹא עִמְלֶכָה וַיִּלְחָם עִם יִשְׂרָאֵל בְּרִפְיָדָם: רש"י
 (ח) ויבא עמלק וגו' – סמך פרשה זו למקרא זה, לומר תמיד אני צניע ומזומן לכל כרכיכס, ואתם אומרים (פסוק ז) היש ה' בקרבנו אם אין, מאלל שיהכיל כל ונוסך אתכם ואתם לועקים אלי ותלעון היכן אני. משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויאלל לדרך, היה אותו הנון כואה חפץ ואומר, אכא טול חפץ זה ותן לי, והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישי, פגעו באלל אחד, אמר לו אותו הנון לאית את אכא. אמר לו אכיו אינך יודע היכן אני, השליכו מעליו וכלל הכלל ונסכו:

14. יחי ראובן שמות עמוד שני
 שמעתי ווארט מרבי שרגא גרוסברד זצ"ל ... איזה מין משל משונה מביא רש"י? הראיתם פעם מימכם ילד כזה שאביו מרכיבו על הכתפיים, ובכל כמה דקות קונה לו משהו, והילד ישאל איפה אבא? איפה יש דבר כזה? ... ילד כזה צריך להיות ילד מפגר! רק משוגע יכול לשאול כזאת שאלה ... אלא אין הכי נמי! זה גופא מה שרש"י בא לומר! אם יהודי יכול לשאול כזאת שאלה "היש ה' בקרבנו - סימן שהוא ממש א משוגעניר!

15. שמות פרק טז, טז-כ
 (כ) וְהַדְּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' לְקַטֹּף מִמֶּנּוּ אִישׁ לְפָנָיו אֶכְלֹו עֵמֶר לְגִלְגָּלֹת מִסֶּפֶר זִפְשִׁיתִיכֶם אִישׁ לְאִשֶׁר בְּאֶהְלוֹ תִקְוּוּ: ... (יט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר: (כ) וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיֹּתֵרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וַיִּרְם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ וַיִּקְעַף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה: (כא) וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בְּבֶקֶר בְּבֶקֶר אִישׁ כְּפָנָיו אֶכְלֹו וְזֶם הַשְּׂמִישׁ וְזָמָס: אור החיים
 (טז) איש לפי אכלו. פירוש לפי שיעור בני ביתו

16. יחי ראובן שמות עמוד שני
 אנשים אלו כפי שגילו לנו חז"ל היו דתן ואבירם. ומה היה ה"חשבון" שלהם להותיר מן המן למחר? הם אמרו לעצמם: "מי יודע מה יהיה מחר? מה נאכל מחר אם חלילה לא ירד מן? מה שבטוח בטוח! נאכל היום רק מחצית מהעומר שלקטנו ואת מחציתו השניה נשמור למחר! ליתר בטחון! ... ומה אומר הפסוק שלאחר מכן? "וילקטו אותו בבוקר בבוקר איש כפי אכלו" – פרוש: כמה אכלתם אתמול? חצי עומר? מכאן והלאה תקבלו כל יום רק חצי עומר... כפי אכלו! כפי המידה שאכלתם אתמול, בעטיו של חוסר הבטחון שהיה לכם, כך תקבלו מכאן ולהבא מדי יום ביומו במשך ארבעים שנה! (הורט הנפלא הזה הובא בשם ר' לאיהו לאפיא)

פרשת בשלח – התפתחות אישית וקבלת החלטות

ארבע כיתות על הים

1. שמות פרק יד, י-יג
 (י) וּפְרַעְהָ הַקָּרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וַהֲזִה מִצְרַיִם נֹסַע אֲזוּרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצְעֲקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל ה': (יא) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה הַמַּבְּלִי אֵין קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַוְתָנוּ לְמוֹת בְּמִדְבָר מִה זֹאת עֲשִׂיתָ לָנוּ לְהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם: ... (יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אַל תִּירָאוּ הַתִּיצְבוּ וּרְאוּ אֵת יְשׁוּעַת ה' אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רִאִיתֶם אֵת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לְרִאֲתָם עוֹד עַד עוֹלָם:

2. רמב"ן שמות פרק יד פסוק י
 איננו נראה כי בני אדם הצועקים אל ה' להושיעם יבעטו בישועה אשר עשה להם ויאמרו כי טוב להם שלא הצילם. אבל הנכון שנפרש כי היו כתות, והכתוב יספר כל מה שעשו כלם.

3. מכילתא דרבי ישמעאל בשלח - מסכתא דזוהי פרשה ב
 ארבע כתות נעשו ישראל על הים, אחת אומרת ליפול אל הים ואחת אומרת לשוב למצרים ואחת אומרת לעשות מלחמה כנגדן ואחת אומרת נצווה כנגדן.

4. תורה תמימה הערות שמות פרק יד הערה ו
 (ו) נראה דתכונת ארבע כתות אלו הוא שנתחלקו בדעות שונות, והיו מהם מאמינים אלו שאמרו נעשה עמהם מלחמה ואלו שאמרו נצווה כנגדן ר"ל נצעק להקב"ה שיעננו, ומהם כופרים שאמרו נחזור למצרים, ומהם מתייאשים שאמרו נפול לים ולכל כת וכת השיב משה מענין דעתה:

אין יאוש בעולם כלל – לקום ולעשות!!

5. שמות פרק יד פסוק כב
 וַיְבֹא בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיּוֹשִׁיָה וְהַמַּיִם לָהֶם זוֹמָה מִיַּמֵּינֵם וּמִיַּשְׂמָאלָם:

6. שמות רבה (וילנא) פרשת בשלח פרשה כא
 ויבאו בני ישראל בתוך הים ביבשה, אם בים למה ביבשה ואם ביבשה למה בתוך הים אלא מכאן אתה למד שלא נקרע להם הים עד שבאו לתוכו עד חוטמן ואחר כך נעשה להם יבשה

7. יחי ראובן שמות עמוד שכ
 למדים מכאן יסוד מוסרי חשוב ביותר: האדם מצדו צריך להשתדל ולעשות כמיטב יכולתו. לא דורשים ממנו שיעשה מעבר ליכולתו, אבל כל מה שבכווח לעשות – שיעשה. אם אכן ישתדל ויתאמץ ויעשה כפי יכולתו, או אז נפתחים לו שערי שמים והקב"ה נותן לו סיעתא דשמיא לעשות מעל ומעבר ליכולתו.

8. בראשית פרק ב, ג
 (ג) וַיִּבְרָךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשֵׁהוּ אֹתוֹ כִּי בּו יִשְׁבַת מִכָּל מְלָאכְתוֹ אֲשֶׁר בְּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

9. בראשית רבה (וילנא) פרשת בראשית פרשה יא
 אשר ברא אלקים ועשה אין כתיב כאן, אלא אשר ברא אלקים לעשות

10. התועדות הרב שבתי סלבטיצקי עמוד 90
 הקבוצה הראשונה אמרה לקפוץ למים, כלומר לברוח מהחיים להתיאש, לחדול ולצאת מהמשחק. להתחבא במיטה, להיכנס לעצבות ולהתמלא ברחמים על עצמנו. המתיקות שאדם מקבל מייאוש הוא שאין לו אחריות. אף אחד כולל את עצמו, לא יכול לדרוש ממנו שום דבר.... הקב"ה ברא עולם מלא, אבל לא מצאנו שהוא ברא ייאוש. זאת המצאה של האדם! יש עולם של שמחה, יש עולם של מרירות, יש לא עלינו עולם של אבלות, אבל עולם של ייאוש אין. ה' ברא את האדם כדי שיחולל שינוי בעולם. אשר ברא אלקים לעשות" – שאנחנו נעשה ונתקן, ובשעה שאדם מתייאש, הוא מפסיק להתקדם ומפסיק לחיות.

דבקמייתא אשמועינן גם אם הוא שינה מלכתו לנקה מ"מ אוי לו למי שרואה אבותיו במלכה שאינה נקיה דקשה לו ללמוד מלכה אחרת גם אם היא קלה כיון שלא הורגל בה שלא ראה אותה מאבותיו

להלחם – התמקדות במטרה לא נכונה

17. אוצר מדרשים (אייזנשטיין) אליעזר

בני, בנפול אויבך אל תשמח פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו, אבל אם רעב שנאך האכילהו לחם.

18. התוועדות עמוד 92

הנקודה הפנימית של מלחמה היא שאני רוצה לשבור את הצד השני. הקב"ה לא רוצה את הניצחונות שלי. הוא רוצה את ה"ויסעו", כלומר להתקדם בנחישות עד המטרה שלי. אם בדרך יהיה לי מעכב אני אלחם, אבל הכוונה והחיות שלי היא לא לשבור אותו אלא להגיע למטרה. לכן מלחמה היא לא העבודה שבה חפץ ה', העיקר איננו שהשני ייפול, אדרבה, אנחנו צריכים לנצח את הניצחונות. הרב מוטי גל ז"ל, שליח חב"ד ברמת גן, סיפר מה שמע מאלוף ישראל בטניס שעמו נפגש: "כשאתה הולך לשחק טניס, אתה לא צריך לרצות לנצח את השני או להיות טוב יותר מהשני, אתה צריך לשאוף להיות יותר טוב מעצמך!"

19. שמות פרק טו פסוק ד

מִרְפַּבֵּת פָּרַעַה וַיִּזְיֵלוּ יְרֵה בָּיִם וּמִבְּזוֹר יִשְׁלְשִׁי טַבָּעוּ בָּיִם סוּף:

20. יחי ראובן שמות שלג

אם נתבונן בשירה נראה שרובה ככולה מוסבת על מפלתם של המצרים! על ההצלה שלנו ישנו בסך הכל שלוש מילים בכל השירה: "ויהי לי לישועה!" וכל זאת למה? – כי מפלת המצרים ביטאה באופן מוחשי ביותר את גדלות ה'. ניתן היה לדאות בחוש כי העולם אינו הפקר, הכל מושגח על ידי בורא עולם! כל מצרי ומצרי קיבל במדויק את ענשו, מדה כנגד מדה! בני ישראל התמקדו בכל השירה לתאר את מפלת מצרים כדי לבטא בכך את גדלות הבורא! על עצמם הם לא אמרו יותר משלוש מילים.

21. דעת תורה שמות עמוד רלח

כהיום רגילים בני אדם בהגיע אליהם איזה בשורה טובה מזולתו כי כותבים תיכף איגרת מזל"ט, להביע השתתפותם בשמחתו של חברו, ולולי דמסתפינא מכב, הייתי אומר כי מרמה גדולה היא, כולו שקר וכזב, ואם נשאלנו בינו לבין עצמו, היה מודה ואומר גם להפך: "הלואי ויפסיד חברו!" אמרי אינשי, כי ג' מיני מקרים הן באדם סוחר: א. כשהוא לבדו הצליח במסחרו וחברו הפסיד את הכל, אז זה לפניו תכלית האושר. ב. כששניהם שוים אם בריוח ואם בהפסד, אז זה לפניו צער רב. ג. כשהוא מפסיד וחברו מרויח, כי אז זה לפניו היסורים הכי מרים. שמחתו של אדם אינה כל כך בהצלחתו שלו, כי אם הרבה יותר ויותר שמחתו גדולה בהפסד חברו, אלה תולדות השחתתו של האדם, לו הייתי דורש אלה הדברים לפני אנשים בעולם, לא היו זורקים עלי שושנים... וברוך השם שאתם שומעים ושותקים, האדם בעצמו עפ"י רוב מרמה גם עצמו, ואינו יודע כוונתו הרעה ושנאתו העצומה לחברו "האהוב", להשתתף באמת בשמחת זולתו, צריכין לעבודה רבה, במעשה חושית והתבוננות רבה.

22. קהלת פרק ד פסוק ד

וְרֵאִיתִי אֲנִי אֶת כָּל עֲמָל וְאֶת כָּל כְּשִׁירוֹן הַמַּעֲשֵׂה כִּי הִיא קִנְיַת אִישׁ מוֹרְעָהוּ יָם יְהִי הַבָּל וְרַעֲוֵית רוּחוֹ:

אבן עזרא

(ד) וראיתי - רוב עמל האדם גם כשרון מעשיהם בעבור בני האדם שיקנאו זה בזה וירצה להתפאר על חברו ושלא יהיה הוא חסר ממנו בדירתו ומלבושיו ובניו ומאכלו וחכמתו וטוב השם:

לחזור למצרים – פחד מלעשות שינויים

23. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף פב עמוד ב

אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה, אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פנומה; אי אפשר לעולם בלא בסם ובלא בורסקי, אשרי מי שאומנותו בסם, ואוי לו מי שאומנותו בורסקי;

24. מהרש"א חידושי אגדות מסכת קידושין דף פב עמוד ב

אשכי מי שרואה הוריו באומנות כו' אשכי מי שאומנותו נחס כו'. לכאורה לא הל"ל אלל הך בתרייתא ומה איכפת ליה באומנות אבותיו וי"ל

25. במדבר פרק ו, א-ב

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לְאָמְרוֹ: (ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יִפְלֵא לְגֹדֵר גֹּדֵר זָוִיר לְהִזִּיר לָהּ:

26. דעת תורה נשא עמוד מה

אדם פורש עצמו שלושים יום מלשתות יין, פרש עצמו מאשר היה רגיל עד עתה, הנה התורה כבר מייצגת זה לדבר פלא - "איש כי יפליא!"

27. שמות פרק לב פסוק יא

וַיִּזְכַּר מֹשֶׁה אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהָיו וַיֹּאמֶר לְמֹה ה' יִזְכְּרֵה אִפְּךָ בְּעַמֶּךָ אִשְׁרָיִ הוֹצֵאתָ מִמִּצְרַיִם בְּכֹחַ גְּדוֹלַת וַיְהִי זִכְרוֹן:

כלי יקר שמות פרק לב

טענה רביעית היא, וביד חזקה, לפי שידוע שישראל לא היו רוצים לצאת ממצרים כמו שנאמר (שמות יד יב) הלא זה הדבר אשר דיברנו אליך במצרים לאמר חדל ממנו ונעבדה את מצרים. וכתוב (שם יג יח) וחמשים עלו בני ישראל, כי רק חלק חמישי עלה וארבעה חלקים מתו בשלושת ימי אפילה לפי שלא רצו לצאת ממצרים ואפילו אלו שיצאו הוצאתם ביד חזקה בעל כרחם שלא בטובתם כמו שנאמר (שם פסוק ט) כי ביד חזקה הוציאך ה', ולפי שאתה הוצאתם משם ראוי לך לחוס עליהם כדי שלא יאמרו ברעה הוציאם מאחר שיצאו על פיך

28. שמות פרק יג, יז

(יז) וַיְהִי בְשִׁלְשֹׁם פָּרַעַה אֶת הָעָם וְלֹא נָזַם אֲלֵהֶם דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֲלֵהֶם פֶּן יִנָּזְמוּ הָעָם בְּרֵאֲתָם מִלְּזִמְזוּמָה וַיִּשְׁבוּ מִמִּצְרָיִם:

רשב"ם

(יז) ויהי בשלח פרעה את העם – ונתכוון הק' להביאם לארץ כנען ולא רצה הק' להנחותם דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא, ולכשיבאו לטורה מלחמות ארץ כנען יתנו ראש וישבו למצרים כמו שעשו כמה פעמים כדכת' הלא טוב לנו שוב מצרימה, נתנה ראש ונשובה מצרימה וגו', זכרנו את הדגה אשר אכלנו במצרים:

29. שמות פרק יד פסוק יג

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֲל תִּירָאוּ הֲתִיַבְבוּ וְרָאוּ אֶת יְשׁוּעַת ה' אִשְׁרָיִ יַעֲשֵׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אִשְׁרָיִ רֵאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לְרֵאֲתָם עוֹד עַד עוֹלָם:

אבן עזרא

יש לתמוה, איך יירא מחנה גדול של שש מאות אלף איש מהרודפים אחריהם, ולמה לא ילחמו על נפשם ועל בניהם? התשובה, כי המצרים היו אדונים לישראל, וזה הדור הוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה, ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוניו, והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה

30. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צח עמוד א

ואמר רבי אבא: אין לך קין מנולה מזה (כשתתן ארץ יסכאל פריה בעין יפה אז יקרב הקץ, ואין לך קץ מנולה יותר), שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאור לעמי ישראל וגו'.

31. אם הבנים שמחה פרק שלישי עמוד קצ

הרי לך תנא דמסייע לי לכל מה שכתבתי לעיל, ודלא כרב הנ"ל שדרש שאין לנו לעשות דבר אלא להמתין עד ביאת המשיח שיבוא פורח באויר על רכב וסוסי אש והוא ישא אותנו לארץ ישראל. וראה אחי, כי החכם המקובל הנ"ל כתב על דעה כזו כי היא נפסדת וחילול ה', וכל השותק ומסתיר דבריו ואינו מודיע לרבים שאינו כן, הוא מחלל שם שמים בסתר

יש אנשים עם חובות עד הראש והם כלל לא מתחילים לחפש עבודה משום שהם טוענים שגם מה שהם כבר ירוויחו זו תהיה טיפה בים, אומר לנו הקב"ה, אתה תעשה כל מה שאתה יכול, תחפש עבודה, תתאמץ ואני כבר אסגור לך את החוב, איך? בואו נשאיר את זה לקב"ה, הרבה דרכים למקום, זה כבר לא ענייננו...

סיכום

ארבע כיתות על הים

זוג נתקל בבעיות זוגיות, הפתרון שנראה לעין הוא פירוק החבילה. הבעל אומר שום טיפול לא יעזור והאשה מנענעת בראשה לאות הסכמה. שטויות והבלים, גם אם המציאות נראית כלא ניתנת לפתרון, זה רק בעיניים שלנו, לקב"ה יש הרבה דרכים שאנו לא מכירים ולא רואים. מה שנדרש מבני הזוג הוא לעשות מה שביכולתם להשקיע זמן, להשקיע כסף, ללכת לאנשים טובים שיכולים לעזור לצאת מהבוץ ובעז"ה הסיעתא דשמיא כבר תבוא. לפרק את החבילה זה הכי קל אבל פעמים רבות מצטערים על זה... כמובן שיש מקרים שאין ברירה, אבל ברוב הפעמים ניתן לגשר.

8-11 - בסוף בריאת העולם נאמר "אשר ברא אלוקים לעשות" ומדייק המדרש שלא נאמר "אשר ברא אלוקים ועשה", אלא "אשר ברא אלוקים לעשות". מדברים אלו למד ר' שבתי סלבטיאקי שכל מהות הבריאה היא לעשות. הייאוש זו המצאה של בני האדם. ה' ברא את האדם כדי שיחולל שינויים בעולם, שאנחנו נעשה ונתקן. בשעה שאדם מתייאש, הוא מפסיק להתקדם ומפסיק לחיות. הקבוצה הראשונה אמרה לקפוץ למים, כלומר לברוח מהחיים, להתייאש, לחדול ולצאת מהמשחק, להתחבא במיטה להיכנס לעצבות ולהתמלא ברחמים על עצמנו. אין לך שטות גדולה מזה, הייאוש הוא נגד הטבע שהוטבע בבריאה.

ר' ירוחם אומר שאם נסתכל באדירי עולם, כל העשירים הגדולים רובם ככולם באו לשיא עלייתם רק הודות ליוזמתם הכבירה. אדם חסר יוזמה לא יתכן לו לעלות אל על. אדם שמתחבר למהות הבריאה, כלומר לעשייה יגיע רחוק, לעומת אדם שלא מתחבר למהות הבריאה, במקרה הטוב יישאר לעמוד על מקומו ובמקרה הפחות טוב ילך ויפול מטה מטה בעולם הייאוש.

12- ר' שבתי אומר שההבדל המהותי בין העושה לבין המיואש הוא בהתמקדות. יש דברים שאנו רוצים ויש דברים שאנו צריכים. על האדם לדעת שמה שהוא צריך באמת יש לו, שהרי אנו מברכים בכל יום "שעשה לי כל צרכי", לעומת מה שאנו רוצים, לא תמיד נקבל, לא כי לא מגיע לנו אלא משום שפשוט לא כל מה שאנו רוצים אנו באמת צריכים. במילים אחרות מה שאנו צריכים זו חצי הכוס המלאה ומה שאנו רוצים זו חצי הכוס הריקה וכל השאלה במה האדם ממוקד, האם במה שאין בו או במה שיש בו. ככל שהאדם מתעסק באין הוא פסימי לעומת אדם שמתעסק ביש שהוא אופטימי. כמובן שכאשר אדם מתעסק עם מה שיש אין זה אומר שהוא לא שואף להתקדם, להפך, הוא יודע לקחת את מה שיש ועם זה להתקדם ולהצליח, לעומת אדם שמתעסק עם מה שאין, שגם אם היה רוצה להתקדם אין לו אפילו עם מה להתחיל.

4-1 - בני יוצאים ממצרים. לאחר שלושה ימים שראו המצרים שבני לא חוזרים והבינו שהם גם לא מתכוונים לחזור, באים למלך מצרים ואומרים לו "כי ברח העם", התגובה לא מאחרת לבוא "ויהפך לבב פרעה ועבדיו אל העם", הם מתחרטים ואומרים לעצמם "מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל מעבדנו". פרעה לא מתמהמה "ויאסר את רכבו ואת עמו לקח עמו, ויקח שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים" ואת כל שרי הצבא. ה' מחזק את לב פרעה והמרדף הולך ומתחזק. עם ישראל חונים על הים "ופרעה הקריב". בני נמצאים במצוקה מלפניהם הים, מאחוריהם מצרים "וייראו מאד". עם ישראל מגיב כמו כל יהודי טוב - "ויצעקו בני ישראל אל ה' ויאמרו אל משה המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, מה זאת עשית לנו להוציאנו ממצרים". הרמב"ן תמה, כיצד יתכן שגם צעקו לה' להושיעם ובתוך כדי דיבור בועטים בישועה אשר עשה להם ויאמרו כי טוב להם שלא הצילם. הרמב"ן מבאר שבפסוק מובאות תגובות של ארבע כיתות שונות וכמו שבבואר במכילתא שבשעה שעמדו ישראל על הים התחלקו לארבע כיתות אחת אומרת ליפול אל הים, אחת אומרת לשוב למצרים, אחת אומרת לעשות מלחמה כנגדן ואחת אומרת נצווה כנגדן. ומבאר התורה תמימה שכיתות אלו היו חלוקות בדעות, **המאמינים** אמרו לעשות מלחמה עם מצרים. **המתפללים** אמרו נצווה אל ה'. **הכופרים** אמרו נחזור למצרים **והמיואשים** אמרו נפול לים.

בשיעור זה נתעסק עם שלוש כיתות מתוך הארבע, את כיתת המתפללים נשאיר בצד. חשוב לציין שבמכילתא מבואר שבכל כיתה היתה נקודה בעייתית ועלינו ללמוד מה הנקודה הבעייתית ואיך מתמודדים איתה כדי להתפתח בכיוון הנכון וכדי לקבל החלטות נכונות.

אין יאוש בעולם כלל – לקום ולעשות!!

7-5 – אדם מיואש הוא אדם שרואה את המציאות, נבהל, מרים ידיים ולא מוכן להתמודד. כשאנו מתבוננים בקריעת ים סוף אנו מבינים שהקב"ה מחכה למעשים שלנו וללא המעשים שום דבר לא יתקדם. בפרשתנו נאמר "ויבואו בני" בתוך הים ביבשה...". הקשו במדרש "אם בים למה ביבשה ואם ביבשה למה בתוך הים?" ומתוך המדרש שבני התחילו להכנס לתוך הים והלכו ביבשה שבתוך הים ורק לאחר שבאו המים עד חוטמן נקרע הים והם הלכו ביבשה. מדרש זה לומד "יחי ראובן" יסוד מוסרי גדול האדם מצדו צריך להשתדל ולעשות כמיטב יכולתו. לא דורשים ממנו שיעשה מעבר ליכולתו, אבל כל מה שבכוחו לעשות – שיעשה. אם אכן ישתדל ויתאמץ ויעשה כפי יכולתו, או אז נפתחים לו שערי שמים והקב"ה נותן לו סיעתא דשמיא לעשות מעל ומעבר ליכולתו. הייאוש מגיע משום שלאדם נדמה שהמציאות גדולה עליו ואין לו שום יכולת להתמודד, אבל כאשר האדם יודע שכל מה שנדרש ממנו זה לעשות כל מה שביכולתו ואת כל השאר הקב"ה כבר יעשה, כל ההסתכלות על המציאות נראית אחרת.

מחקר נוסף עסק בצפייה בתכנית טלוויזיה. המחקר הראה שבשתי תכנית סמוכות זו לזו אחוז הצפייה בתכנית השנייה גדול בשתי אחוז מאחוזי הצפייה בתכנית הראשונה. ההסבר הוא שפעמים השלט נמצא רחוק מהצופה וכדי להעביר ערוץ נדרש מהצופה לקום מהכורסה. קימה מהכורסה זו החלטה אקטיבית, לכן אדם מעדיף להמשיך ולשבת על הכורסה ולראות מה התכנית הבאה ובמידה והתכנית לא תהיה כל כך גרועה עדיף לו להמשיך ולשבת על הכורסה....

זוג חי עשרים שנה ביחד, האם ניתן לומר שהם אוהבים? ממש לא! מה שכן ניתן לומר שהם לא שונאים אחד את השני מספיק כדי להתחיל את כל תהליך הגירושין.... (כמובן שאיננו באים לעודד גירושין, כל מה שאנו אומרים הוא שכדי לאהוב נדרשת עבודה ולא מספיק לחיות באותו בית...)

כאשר רוצים לקבל החלטה נכונה צריך לבדוד בין התוצאה לבין מה שנדרש ממני להשגת התוצאה. רק באופן זה אדם יכול לבחון בצורה אמיתית מה נכון לעשות. כאשר אדם מכניס למערכת השיקולים את קשיי הדרך, אצל רוב האנשים הנטייה לבחור בדרך הקלה, כלומר בפאסיביות. אדם שבוחר לעשות, אדם בעל יוזמה הוא אדם שבוחן את הדברים בצורה נקייה, כלומר האם הדבר נכון או לא נכון והיה ואם הדבר נכון הקשיים לעולם לא יהוו מכשול אלא אתגר!

כדי להבין את הדברים אביא שתי דוגמאות. אדם הולך לייעוץ מקצועי ומקבל שתי אופציות – רפואה וסיעוד. כדי לקבל החלטה נכונה עליו להתעלם משנות הלימוד. מדוע? משום שלימודי רפואה הם לימודים קשים וארוכים ביחס ללימודי סיעוד. כאשר אדם רוצה לבחון מה באמת מתאים לו הוא צריך להתעלם מקשיי הדרך ולאחר שהוא מרגיש מה מתאים לו באמת עכשיו הקשיים הם לא מכשול אלא אתגר. כפי שכתבנו הנטייה לבחור בפאסיביות, לימודי סיעוד ביחס ללימודי רפואה דורשים פחות מאמץ. אם לאחר ההתעלמות משנות הלימוד האדם בוחר סיעוד סימן שהוא צריך ללכת לסיעוד ואם בחר ברפואה סימן שהדבר האמיתי יותר הוא לימודי רפואה. לאחר ההחלטה הזו ניתן לבדוק את השטח ולראות איך מתמודדים עם הקשיים ואיך מתגברים עליהם. אולי יש מצבים בהם יהיה נכון להכריע על פי הקשיים, אבל ככלל הגישה של הניתוק בין התוצאה לבין הדרך אל התוצאה היא גישה נכונה.

דוגמה נוספת, בחור נפגש עם בחורה יצאו כמה פגישות ויש שיקולים לכאן ולכאן. הוא מגיע להתייעץ ושואל האם לחתוך או להמשיך בקשר. ההחלטה לחתוך קלה הרבה יותר מהחלטה להמשיך. המשמעות של המשך קשר היא לנסוע לפגישות, שיחות טלפון, הוצאות כספיות וכו'. כדי לבדוק מה נכון לעשות הבחור צריך לשאול את עצמו איך הוא היה מרגיש אם המשודכת היתה מתקשרת ומודיע לו שהיא אינה מעוניינת בקשר. אם התחושה היא החמצה, או קוויץ', פעמים רבות זה סימן שצריך להמשיך והרצון לחתוך בא משום שאין לבחור כח לעבוד. אך אם הבחור מרגיש תחושת הקלה, פעמים רבות זה סימן שכדאי לנסות קשר אחר (איני אומר את הדברים ככלל אלא רק כעצה לבחון מה הרגש האמיתי לאחר שהבחור מנטרל את ההשקעה הנדרשת ממנו בהמשכת הקשר. יש בחורים שירגישו תחושת הקלה משום שאין שמחה כהתרת הספקות אבל בדרך כלל אם הבחור חושב שיש סיכוי שהתפתח קשר טוב, לפני תחושת ההקלה תבוא תחושה ראשונית של החמצה).

אביא דוגמה אחת קרובה ללבי.... ביישובנו אין תלמוד תורה. אפשרות אחת להתלונן בלי הפסקה על כך שאין תלמוד תורה, אפשרות שנייה לפקוח את העיניים ולראות מה כן אפשר לעשות. שמתני לב שכשאני נכנס לעמדה של הפסימי אני רק ממתלונן ואין בכך הרבה תועלת, מאידך כשאני מתעורר להתבונן סביבי פתאום אני מבחין שיש ישיבה גבוהה עם הרבה בחורים וב"ה לכל ילד שמגיע לשלב אני לוקח מלמד בתשלום וב"ה הילדים מקבלים מזה המון. בנוסף במקום להתלונן אפשר להיכנס לתוך המערכת כנציג ועד הורים ולנסות לשפר ולשכלל את הקיים. יש כמובן אפשרות שלישית לקום ולעזוב למקום שיש בו מוסדות חינוך שאנו נשמח בהם וכל אחד צריך לעשות את השיקולים שלו, אבל מה שבטוח שלהתעסק עם מה שאין ולקטר כל היום זה בטח לא יביא תועלת לא למתלונן ולא למוסד. נביא דוגמה נוספת, בחור שלא מקבל הרבה הצעות, פתאום הגיעה הצעה, אלא שיש כמה נקודות שגורמות לו לחשוב שאולי זה לא ילך. אם היה ביקוש גדול הייתי אומר לו, תחכה שתגיע הצעה טובה יותר, אבל כשאין הרבה הצעות אולי כדאי לנסות ולראות האם הדברים הטובים לא גוברים על הדברים השליליים. הכלל הוא לא להתעסק במה שאין אלא במה שיש!!

בשורש ייאוש נובע מגאווה ומרצון לשלוט. אדם מתייאש משום שהוא מרגיש שהוא מאבד שליטה ואין לו יכולת להתמודד עם קשיי המציאות, אבל היא גוף הבעיה, מי בכלל דרש ממך כל זאת, הדרישה מהאדם כפי מה שכתבנו היא לעשות והסיעתא דשמיא כבר תגיע. ככל שאדם חושב שהכל תלוי בו פעמים רבות המציאות נראית מייאשת, לעומת זאת ככל שאדם מבין כמה הוא עפר ועפר והקב"ה מנהל את העולם, הוא לא יחשוש להתמודד עם שום מציאות משום שגם אם המציאות גדולה עליו זה כלל לא עניינו שהרי אין הדבר תלוי בו אלא בבורא עולם.. משום כך בחסידות אומרים שכשלאדם יש חצי כוס מלאה ויש לו בעיה שהוא מתמקד בחצי כוס הריקה, הפתרון הפשוט הוא להעביר את תכולת הכוס לכוס קטנה יותר, כך שכל הכוס תהיה מלאה.... ובמילים אחרות תקטין את עצמך ותראה שהדברים יסתדרו ...

שמעתי הרצאה של יהודי בשם יוסי יסעור (אפשר לראות אותה ביוטיוב, תרשמו בגוגל "קבלת החלטות"). יוסי מתעסק 40 שנה בסוגיית קבלת החלטות. בהרצאה הוא מביא מחקרים שמלמדים על כך שאדם נוטה לקבל החלטות פאסיביות הרבה יותר מאשר לקבל החלטות אקטיביות. משום שהחלטה פאסיבית לא דורשת עשייה לעומת החלטה אקטיבית שכן דורשת מאמץ כלשהו.

יוסי מביא כמה מחקרים שמוכיחים את דבריו. יש מדינות כמו דנמרק וגרמניה שכדי לתרום איברים נדרשת חתימה של התורם לעומת זאת יש מדינות כמו אוסטריה ושוודיה שנדרשת חתימה כדי לא לתרום אברים. כלומר בגרמניה ודנמרק אם אתה פאסיבי אתה לא תורם ובשוודיה ואוסטריה אם אתה פאסיבי אתה תורם. אחוז התורמים בגרמניה הוא 12% ובדנמרק 4% לעומת זאת באוסטריה אחוז התורמים הוא 100% ובשוודיה 86%. למה יש פער כל כך גדול? משום שאדם נמשך יותר להחלטה פאסיבית.

אוכלו. בסה"כ אות אחת התחלפה, אבל יש כאן לימוד גדול. הרב ראובן קרלשטיין מביא וורט נפלא משמו של ר' אליהו לאפיאן. חז"ל מגלים לנו שהאנשים שהותירו היו דתן ואבירם ומה היה החשבון שלהם להותיר מן המן למחר? הם אמרו לעצמם אולי מחר האספקה תתעכב או בטעות תגיע למקום אחר, מוטב שנאכל היום פחות ונשאיר חצי למחר... ובאמת מה קרה? ה' ראה שהם מסתדרים רק עם חצי מהכמות אז זה מה שהוא נתן להם... בתחילה אמר להם תלקטו כפי אוכלו עמור לגולגולת אחר כך הכמות שהם קיבלו היתה לפי אוכלו, לפי מה שהם דאגו לעצמם. המסר מאד חד וברור, ככל שאדם במקביל לעשייה שלו, בטוח בבורא ומשייך את כל ההצלחה אליו יתברך הוא יקבל יותר. ככל שאדם מתעסק בעשייה אך לא מחבר אותה לה' יתברך הוא מקבל פחות.

להלחם - התמקדות במטרה לא נכונה

17-18 – הכיתה השלישית המוזכרת במכילתא היא הכיתה שאומרת להילחם במצרים. גם להם עונה משה ואומר "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון", כלומר, היה פגם ברצון שלהם, לכאורה תמוה איזה פגם יש ברצון להילחם באויב?

הבעיה של הכיתה השלישית אינה בחוסר עשייה אלא במניע לעשייה.

חז"ל אומרים "בנפול אויבך אל תשמח פן יראה ה' ורע בעיניו". ר' שבתי מסביר את העומק שיש בדברים. על מלחמה אפשר להסתכל בשתי הסתכלויות: 1. המלחמה כאמצעי להגיע אל המטרה. 2. המלחמה כמטרה. חז"ל באים לומר לנו אל תסתכלו על מלחמה כמטרה אלא כאמצעי, כאשר המלחמה היא המטרה כל ההתעסקות של האדם היא להביס את האויב. כלל חשוב בחיים – על האדם להיות עסוק בשליחות שלו, בייעוד שלו, בהתפתחות של עצמו ולא להתעסק עם מה שקורה אצל הזולת. כאשר אדם מרוכז בתבוסה ובמפלת הזולת הוא לא ממוקד בשליחות שלו. יתכן מאד שכדי למלא את השליחות והייעוד שלנו נצטרך גם להילחם כפי שעשינו בכיבוש הארץ, אך גם בכיבוש הארץ המטרה לא היתה להביס את האויב אלא להתיישב בארץ מבלי שבתוכנו ישבו גם שבעה עממים. לפני שיהושע בא לכבוש את הארץ הוא שלח אגרות ובהם היה כתוב שמי שרוצה לקום וללכת מעצמו מוזמן, ליהושע לא היה עניין להרוג את האויב אלא ליישב את הארץ, לאחר שהאויב לא רצה לעזוב כמובן שכדי להגשים את המטרה של ישיבת הארץ נדרש מעם ישראל לצאת ולהילחם בצורה קשה של "לא תחיה כל נשמה". וכפי שכותב הרב שבתי "העיקר איננו שהשני יפול, אדרבה, אנחנו צריכים לנצח את הניצחונות. הרב שבתי מביא את דבריו של הרב מוטי גל ז"ל שליח חב"ד ברמת גן שסיפר ששמע מאלוף ישראל בטניס: "כשאתה הולך לשחק טניס, אתה לא צריך לרצות לנצח את השני או להיות טוב יותר מהשני, אתה צריך לשאוף להיות יותר טוב מעצמך!"

לדעת שהצלחת העשייה ממנו יתברך

13-14 – בפרשתנו יש שתי פרשות סמוכות זו לזו, פרשת מסה ומריבה שם העם צמא למים והם מתלוננים על משה ואומרים "למה זה העליתנו ממצרים להמית אותי ואת בני ואת מקני בצמא". משה צועק אל ה' ואומר "מה אעשה לעם הזה עוד מעט וסקלונני". הקב"ה מצווה את משה להכות על הצור "ויצאו ממנו מים ושתה העם". משה רבנו קורא למקום "מסה ומריבה", "מריבה" "על ריב בני ישראל" "ומסה" "על נסותם את ה' לאמור היש ה' בקרבנו אם אין". מיד לאחר מכן התורה מספרת על מלחמת עמלק "ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים". מבאר רש"י שפרשת עמלק נסמכה לפרשת מסה ומריבה כדי לומר שתמיד ה' נמצא בקרבנו וברגע של הסתפקות מצדנו האם "יש ה' בקרבנו אם אין" בא הכלב (עמלק) ונושך את ישראל ומיד בני" מתעוררים וצועקים אל ה', ה' מושיע וכולם יודעים שיש ה' בקרבנו. רש"י מביא משל לאדם שהרכיב את בנו על כתפיו ויצא לדרך, כשהיה הבן רואה חפץ היה אומר לאביו "טול חפץ זה ותן לי" והאבא נותן לו וכן כמה וכמה פעמים עד שפגע באדם אחד, שאל הבן את אותו אדם: "ראית את אבא?", אביו שמע את השאלה ואמר: "איך יודע היכן אני?! מיד השליכו מעל כתפיו ובא הכלב ונשכו. הקשה הרב שרגא גרוסברד זצ"ל "הראיתם פעם מימכם ילד כזה שאביו מרכיבו על הכתפיים ובכל כמה דקות קונה לו משהו והילד שואל איפה אבא? ילד כזה צריך להיות ילד שהשתבשה עליו דעתו! ותירץ אין הכי נמי זה מה שרש"י בא לומר שכדי לשאול היש ה' בקרבנו אם אין צריך להיות ממש אמשגינער! להיות איש מעשה זה דבר חשוב, אך יש סכנה גדולה שאדם יתלה את כל ההצלחה בעצמו וישכח שה' מתהלך בקרבנו. השיגנון הזה לצערנו מצוי מאד, הקב"ה מנהל לנו את החיים, לוקח אותנו על הכתפיים ואנחנו שואלים היכן הוא. אמנם כל אשר ברא אלוקים זה לעשות אבל אסור להישאר ב"לעשות" ולשכוח את ה"אשר ברא אלוקים"....

מרדכי היהודי פעל בכל המישורים, גם במישורים הפוליטיים אך גם כאשר קצר הצלחות גדולות כמו ההצלחה שהמן מרכיב אותו על הסוס, מיד לאחר מכן הוא שב לשקו ותעניתו, מרדכי ידע שצריך לעשות, אבל הוא בעיקר ידע שהעשייה היא בבחינת השתדלות והכל ממנו יתברך.

15-16 – בני" מגעים למדבר סין "וילונו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם ... מי יתן מותנו ביד ה' בארץ מצרים בשבתנו על סיר הבשר באכלנו לחם לשבע". ה' שומע את תלונת בני" "ויאמר ה' אל משה הנני ממטיר לכם לחם מן השמים", אלא שבלקיסת המן יש גדרים הלכתיים. ההלכה הראשונה שאומר משה לבני" – "לקטו ממנו איש לפי אוכלו עומר לגולגולת מספר נפשתיכם" ומבאר האו"ח שלכל אחד הותר לקחת כמות מן לפי שיעור בני ביתו. ההלכה השנייה שאומר משה – "איש אל יותר ממנו עד בוקר". אך התורה מספרת לנו שלהלכה השנייה היו כאלו שלא שמעו "ויותר אנשים ממנו עד בוקר" התוצאה היתה "וירום תולעים ויבאש ויקצוף עליהם משה. למחרת שוב יוצאים ללקוט, אלא שהפעם התורה משתמשת בביטוי מעט שונה מהפעם הראשונה. בהתחלה כשמה מצווה את העם נאמר "לקטו ממנו איש כפי אוכלו" ואילו כשהם יוצאים ללקוט בפעם השנייה נאמר "וילקטו אותו בבוקר בבוקר איש לפי

בחור בישיבה ניגש למבחן רבנות או מבחן באוניברסיטה.
תדרגו את המצבים בהם הייתם מעדיפים להיות:
1. כולם הצליחו. 2. אני הצלחתי והרוב נכשלו. 3. אני נכשלת
והרוב הצליחו

נראה לי שהרוב יסמנו את מקרה 2 במקום הראשון ואת מקרה
1 במקום השני. נשאל למה שתיים ראשון ולא אחד? התשובה
פשוטה, האדם מוכן לדרך על הזולת כדי להרגיש עם עצמו
יותר טוב, כשהוא הצליח וחברו נכשל זה אומר שהוא חכם
יותר. אם האדם היה ממוקד בעשייה מתוך מניעים חיוביים מה
רע לו שכולם הצליחו? אלא שוודאי האדם עסוק כל היום
בהשוואות איך הוא ביחס לאחרים וכך אומר שלמה המלך
"וראיתי אני את כל עמל ואת כל כשרון המעשה כי היא קנאת
איש מרעהו" ומסביר הא"ע שהאדם ברוב מעשיו מונע מקנאה
בזולת, כלומר עסוק כל היום בהשוואות.

דוגמה נוספת, כיצד מרגיש בחור שכמה חברים מהשיעור שלו
התארכו והוא נשאר תקוע. האם הוא שמח בשמחתם או
שלהפך הוא נעשה עצוב יותר? אם עניתם שמח כל הכבוד,
אבל אם התשובה עצוב יותר סימן שיש כאן בעיה. למה אם
פלוני התארכ אתה מרגיש עצוב יותר, הרי כל אתה תקוע בין
כך ובין כך, אלא שהאדם מרוכז בעצמו ולא באמת חושב על
זולתו.

כל מה שר' ירוחם מתכוון לומר זה שאנו לא באמת חושבים על
הזולת ואמירת מזל"ט אינה מגיעה מכל הלב. השמחה אינה
שמחה אמיתית, ההשתתפות היא נימוסית בלבד ולא יותר
מזה. מהדוגמה שר' ירוחם מביא קשה לנו להבין את הדברים,
אבל מהדוגמה של המבחנים אנו מבינים שבאמת מה שמעסיק
אותנו זה לא הצלחת החבר אלא הצלחת עצמנו בלבד וכדי
לשמח עם הזולת באמת, צריך הרבה מאד עבודה....

לחזור למצרים – פחד מלעשות שינויים

23-26- לעשות שינויים בחיים זה דבר לא קל. בגמרא קדושי
נאמר אשרי מי שרואה הוריו באומנות מעולה, אוי לו למי
שרואה את הוריו באומנות פגומה. הגמרא ממשיכה ואומרת
אשרי מי שאומנתו בסם ואוי לו למי שאומנתו בורסקי. מקשה
המהרש"א לכאורה היה צריך לומר רק את המימרא השנייה
שסוף סוף מה אכפת לאדם באומנות הוריו? ותיירץ שאדם
שראה את הוריו באומנות מסוימת שאינה נקיה יתקשה מאדם
ללמוד אומנות אחרת גם אם היא אומנות קלה, כיון שלא הורגל
בה, שהרי לא ראה אותה מאבותיו. המציאות אליה האדם רגיל
נחקקת בלבו ולאדם קשה להתנתק ממנה גם אם זו מציאות
רדודה.

עד כמה שינוי הוא דבר קשה רואים אנו גם בלשון שהתורה
משתמשת גבי נזיר - "איש או אשה כי יפליא לנדור נדר נזיר
לה". אומר ר' ירוחם שאדם מחליט לפרוש לשלושים יום מאשר
היה רגיל עד עתה והנה התורה מכנה דבר זה פלא - "איש כי
יפליא". אדם שעושה שינויים בחיים זה פלא! הנטייה הטבעית
של האדם להימשך תמיד את הישן והמוכר.

19-20 – לכאורה יש לתמוה, הרי בפרשתנו יש את שירת הים.
שירת הים עוסקת במפלת מצרים - "מרכבות פרעה וחילו ירה
בים ומבחר שלשיו טבעו בים סוף" וכן הלאה. הרב ראובן
קרלשטיין עומד על כך שרובה ככולה של השירה מוסבת על
מפלתם של המצרים ואילו על ההצלה שלנו ישן בסך הכל
שלוש מילים - "ויהי לי לישועה"! לכאורה דברים אלו סותרים
באופן מוחלט את מה שאמרנו, אלא שהשירה לא נאמרת כדי
לשמח שמחה אישית במפלת מצרים, כל שמחת ישראל
ואמירת השירה באה לבטא את גדולת הבורא. נפילת מצרים
בים הראתה באופן מוחשי כי העולם אינו הפקר, הכל מושגח
על ידי בורא עולם! כל מצרי ומצרי קיבל במדויק את ענשו, מדה
כנגד מדה! כפי שאמרנו קודם אין בעיה עם עצם המלחמה, כל
הבעיה היא שהמלחמה הופכת למטרה, אך אם המטרה היא
קידוש ה' וזה יבוא לידי ביטוי על ידי מלחמה ברור שיש לצאת
למלחמה. ביציאת מצרים רצה הקב"ה להביא את הישועה
מבלי שום השתדלות של בשר ודם כדי שיהיה ברור לכל
שהבעל בית היחיד בעולם הוא ריבונו של עולם, לכן בקשתם
של הכיתה השלישית לצאת למלחמה נפסלה גם היא משום
שהם ראו במלחמה מטרה ולא אמצעי.

תופעה מאד עצובה ניתן לראות אצל זוגות גרושים. פעמים
רבות המטרה שעומדת לנגד עיניהם של המתגרשים היא לא
טובת הילדים ואפילו לא טובת עצמי, כל הרצון הוא לראות
במפלת השני. כדי להפיל את בן/בת הזוג מוכנים לשגע את
הילדים ולהרוס להם את החיים, מוכנים להוציא עשרות ומאות
אלפי שקלים, לשקוע בחובות עצומים, מוכנים לעצור את כל
ההתפתחות האישית והכל רק כדי לראות שהשני מפסיד יותר.
שלא לדבר מה מרגיש בן/בת הזוג כאשר השני המצליח למצוא
"ממלא מקום", זה כבר ממש שבר וכמה ניסיונות נעשים כדי
לחבל בקשר החדש שהולך ונבנה. ילדותיות שאין כמוה!!
אנשים יורדים לרמות הנמוכות ביותר רק כדי שהשני יסבול.

21-23- ר' ירוחם כותב דברים שבהתבוננות ראשונה נשמעים
מאד קיצוניים ורחוקים מהמציאות. רגילים בני אדם שכשמגיע
להם בשורה טובה על פלוני אלמוני הם כותבים לו אגרת מזל"ט
(בימינו מתקשרים או שולחים הודעה או ווטצאפ וכדו') כדי
להביע השתתפותם בשמחת החבר. אומר ר' ירוחם שאילו
דמסתפינא הייתי אומר כי מרמה גדולה היא, כולו שקר וכזב!!
ר' ירוחם מביא שלושה מקרים בענייני מסחר ואת התחושה
שמתלווה בכל מקרה ומקרה: 1. כשהוא לבדו הצליח וחברו
הפסיד - אין לך עונג גדול מזה. 2. כשהוא וחברו הצליחו
באותה מידה בין בריווח ובין בהפסד - יש בכך צער רב. 3.
כשהוא מפסיד וחברו מרוויח - אלו הייסורים הכי מרים. בטח
כל אחד מהקוראים אומר לעצמו זה כבר מוגזם. גם ר' ירוחם
טוען שבאמת האדם מרמה את עצמו בחושבו שהוא רחוק מכל
זה ואינו מודע כלל לכוננתו הרעה ושנאתו העצומה לחברו
"האהוב". לפני שאתם עוברים לשלב הבא ולא מסכימים לקבל
את הדברים אביא דוגמה אחת שתמחיש לנו עד כמה לצערנו
הדברים נכונים ועוד איך נכונים.

אדם אוהב את המוכר והישן משום שהוא מרגיש תחושת בטחון, בדר"כ אין הפתעות גם כשהמציאות קשה בסה"כ הוא למד איך להסתדר אתה ובשורה התחתונה הוא מרגיש בטוח בתוך המסגרת המוכרת. פחד לעשות שינויים נובע מהחשש ללכת אל הלא נודע, פעמים רבות חשש זה נובע מחוסר בטחון בה' ורצון לשלוט במציאות. לפעמים ההחלטה הנכונה היא להישאר במוכר ובישן, אבל על האדם לדעת שפעמים רבות נדרש ממנו לעשות שינויים בחיים ואם לאחר ברור הוא הגיע למסקנה שזה הדבר הנכון לעשות, עליו לצאת לדרך עם הרבה אמונה שהדברים כבר יסתדרו. כל זמן שהוא ירגיש שולט במציאות שום דבר לא יקרה, רק ברגע שהוא ישחרר ו"יעביר" את השליטה לריבונו של עולם הוא יוכל לצאת לדרך בלי חשש.

בעז"ה שנזכה להיות אנשים של עשייה, לא עשייה הבאה מתוך קנאת איש מרעהו אלא עשייה הבאה מתוך רצון לעשות את רצונו יתברך. לא נרתע מלעשות שינויים בחיים נדע לקרוא את רצון ה' ובהתאם לרצון זה נצעד ונתקדם!!
שבת שלום ומבורך!!

בהרצאה של יוסי יסעור הוא מספר שבצבא האנגלי בחיל תותחנים יש מנהג שכאשר יורים בתותח מרימים את יד ימין למעלה. אחד שראה את התופעה הזו החליט לברר מה מסתתר מאחורי הרמת היד. הלך ושאל ולאיש לא היה תשובה. בסוף הוא הגיע לאנגלי מבוגר מאד שאמר לו שבתקופתם הם היו תופסים עם היד את הסוס שלא יברח מקול התותח ... שנים כבר אין סוס אבל ב"ה יד יש והיא יכול לתפוס את האוויר...

27-31 – אחת הכתות העומדות על הים אומרת נשוב למצרים. כיתה זו מצד אחד אינה מיואשת היא רוצה להמשיך את החיים, אבל את החיים אליהם הם הורגלו, הם נמשכים לישן ולמוכר, קשה להם לעשות שינויים. הכיתה הזו לא היתה קטנה, לאחר חטא העגל משה מתפלל לה' ואמר "למה ה' יחרה אפך בעמך אשר הוצאת מארץ מצרים בכח גדול וביד חזקה". הכלי יקר מבאר שלמשה היו ארבע טענות והרביעית שביניהם היא "ביד חזקה" ומבאר שידוע שישראל לא רצו לצאת ממצרים עד שארבע חמישיות מתו בשלושת ימי אפילה וגם אלו שיצאו הוצאתם היתה ביד חזקה בעל כורחם שלא בטובתם ומשה אומר לקב"ה, כיון שאתה הוצאת אותם בעל כורחם ראוי לחוס עליהם כדי שלא יאמרו שכל הוצאתם היתה להרע להם להרוג אותם במדבר. גם בפרשתנו אנו רואים ש"לא נחם אלוקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי אמר אלקים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה" ומבאר הרשב"ם שהקב"ה לא רצה להנחותם דרך ארץ פלשתים, כי קרוב הוא להכנס משם לארץ ישראל ובשעה שיגיעו לארץ ישראל מיד יבואו לטורח המלחמות ומחמת השינוי החד, מעם של עבדים לעם של לוחמים, יאמרו "הלא טוב לנו שוב מצרימה". אדם שהורגל להיות עם נכבש לא יכול ברגע אחד להיות עם כובש וכפי שמבאר האבן עזרא שהסיבה שבנ"י לא נלחמו במצרים, על אף שהיו מחנה גדול וחמוש, משום שהמצרים היו אדונים לישראל והדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ולהיות בעל נפש שפלה ואם כן איך יוכל עתה להילחם עם אדוניו... וכגלות וגאולת מצרים כן הם הדברים בגלות והגאולה האחרונים. חז"ל אומרים שאין לך קץ מגולה מכך שארץ ישראל נותנת פרותיה בעין יפה, כאשר ארץ ישראל מתעוררת לצאת מהמצב הרדום שלה ובמקום להצמיח פירות קטנים היא מצמיחה פירות גדולים ויפים יש בכך אמירה שגם היהודים צריכים להתעורר ולהתחיל לצאת מהמצב השפל של הגלות. יש יהודים שהתעוררו ומתעוררים, עוזבים את כל מה שיש להם בגלות ומתחילים חיים חדשים אבל יש כאלה כפי שאומר הרב טייכטל שלא מסוגלים לצאת מהגלות וכדי להוכיח את צדקת דרכם הם אומרים סברות כרסיות שיש לנו להמתין בגלות עד שיבוא משיח פורח באויר על רכב וסוסי אש ויישא אותנו לארץ ישראל. גם בבית שני עלו עם עזרא מעט מאד יהודים, רוב היהודים נשארו בבבל ועל כך אומרת הגמרא "אם חומה היא נבנה עליה טירת כסף ואם דלת היא נבנה עליה לוח ארז, כלומר, אם עשיתם עצמכם כחומה ועליתם כולכם בימי עזרא - נמשלתם ככסף, שאין רקב שולט בו, עכשיו שעליתם כדלתות נמשלתם כארז שהרקב שולט בו.

